

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a este de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Fieca una data pe saptamana, — Pretulu: pe 1 anu 10 fl. v. a. Pentru tieri esterne 15 fl. sun. pe unu anu s'au 45 doidicari, or 3 galbizi si 3 doidicari mon. sunitaria. Se presumer'a la postale c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari seu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Paradedunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicar

Nr. 71.

Brasiovu, 8. Septembrie 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Rugamintea

celoru doi episcopi romanesci, a celui gr.-u. **Joane Lemeni de Eadem**, si a celui gr.-n.-u. **Vas. Moga**.
(Capetu din Nr. tr.)

Si totusi c. c. staturi, cetatienii cei greco-uniti si neuniti cu dreptulu de o potriua, inea cu numerulu mai mare, dieciuala o dau popiloru sasesci, loru le castiga venituri ce tale la mai multe mii, loru carii nu le facu nici slujba dumnediesca, pe carii ei (romanii) nu'i alegu, carii pe acestia n'ui invatia, la multe locuri satulu romanescu intregu cara bucatele popii sasescu locuitoriu in alta satu, ba insuci pop'a greco-neunitu este silitu a imbogati din productele sale pe pop'a sasescu. Unde este aici egalitate de dreptu, unde este impartasirea uniforma din folosele comune?

10) La punctulu de susu se adauga, cumca pe pamentulu craiescu popiloru de legea Augustana sub nume de locu basericescu, li se dau locuri intinse incapatore cate de 50—100 de galete, fanatie intinse, mori si careiune cu venituri bune, cam si insuci capelaniloru, cantaretiloru, olopotariloru, olisieriloru li se da pamentu forte multu din locurile comune; ear popii nostrii, in locu de acestea sunt siliti a flapandi si cu ochi lacrimosi a privi cumu se imbogatescu bogatii loru soci, pe care cei de legea greco-neunita o mai sporescu si cu dieciuala produsa cu munc'a maniloru sale, cari sunt acosi din tote, pop'a unitu anca capata numai ca din mila cate ceva. Ce mai dovada invederata de recunoscerea si practisarea egalitatii de dreptu prin nati'a sasésca!

11) Sasulu in vreme de resboiu, apucandu scumpele documente de hotara ale romaniloru in arhivele din cetatile loru cele incinse cu didu, nu le da afara la comunitatile romanesci, ci din protiva, pe locuitorii si obstile romanesci cu acestu cipu jafuite de crisovele loru le tragu la judecata pentru hotarale si locurile loru stapanite din veacuri; ei (romanii) n'au aparare in mana; sasulu scie aceasta bine, si asia ii scote cu judecata din stravechea si pacinic'a loru stapanire, si inca prin comisie sasesci cercetatore de hotara, a careia macsima cea mai de frunte este, ca pe romanii din pamentulu craiescu s'au sei alunge cu totulu, seu se'i aduca la traista de cersitoriu, ca asia cu atatu mai usioru sa domneasca peste densii. Abia va fi vreunu satu romanescu in totu pamentulu craiescu, care pentru neinvioeli de hotaru se nu fie fostu, seu sa nu fie si astadi atacatu de catre vr'unu vecinu satu sasescu; romanii n'au crisove, judecata se incepe inaintea judecatoriuului sasu, sasulu o judeca aceea mai pana in sfarsitu. Principiulu celu mare nationalu alu sasului este: a se imbogati pe sine, si a saraci pe strainu; dar si de altmintrelea, din firea omeneasca curge, a partini pe ai sei mai multu de catu pe altii, si asia romanulu scapata din proprietatea sa, din partea cea mai mare a hotarului seu, bucatura cea mai de pe urma inca i s'au luat din gura. —

12) Acuma candu in tota lumea luminata suna sfantulu glasu alu libertatii si alu desrobirei, spre a slobodi pe cei neslobodi, spre a priimi in launtrulu paviloru constitutiei pe cei de afara: tocma atunci scaunulu filialu intregu alu Saliscei fu jefuitu de tote drepturile lui.

Mai multi medulari ai natiei sasesci departa cu totulu pe romanii locuitori intre densii dela folosirea de aceste drepturi cetatiene; cu tote aceste inse, ei nu

uita, cumca intre densii locuiescu si romanii atunci candu trebuie a se scote soldatii, a se da naturalii, a se plati contributiie, a se face drumuri, seu a merge in carausii: asia cu privilegiulu radicarii militiei marginase, armele le incarcara asupra sateloru asiadiate pe marginea pamentulu craiescu, si nici macaru asupra unui satu sasescu. Asia, pentru ca aceasta e povara, prin urmare, romanii trebuie sa ea parte din tr'ensa. Asia, pentru ca acesta nu e tolosu, prin urmare, sasulu trebuie sa ramane la o parte. Au dora din militia statatore iau locuitorii sasi parte in aceasi mesura, precumu iau din deregatoriile cardinale ale tierii, si din cele montanistice? ba nu; pentru ca dupa normativulu ostasiescu esitu la 1759 facunduse intregirea prin re'npartirea asupra iurisdictioniloru si prin aceste asupra locuitoriloru din sinulu loru, ei o intocmescu asfeliu, in catu sase intregiasca din romanii, da; pentru ca pamentulu craiescu stapanindu'lu jumatare sasi, jumatare romanii, acestia porta armele si pentru cea, ear' cea porta greutatea dregatoriiloru: au asia cere egalitatea de dreptu? In cele pana aci insirate diace radacin'a acelei batjocuri, cu care mai de multe ori am fostu infruntati, cumca romanii locuitori pe pamentulu craiescu, de si au drepturi de o potriua cu sasi, sunt atatu de saraci, satele loru atatu de sermane, in cultura stau atata de josu, candu sasulu e avutu, cultivatu, si satele ii sunt stralucite.

C. C. Staturi! sunt 50 de ani de candu romanii nostrii s'au rugatu la dieta de atuncea pentru vindecarea asuprelor loru, de unde patrundiendu rugarea loru la M. Sa domnitoriulu nostru, fusera incredintiati, cumca voru fi impartasiti din tote folosele, pe care le ingaduie legile, seu prea inaltele porunci; inca diu'a cea din taia a acelu 50 de ani iau aflatu intr'o apasare si cea din urma di ii lasa totu intr'aceea.

Nati'a armeanca inainte cu 200 ani era necunoscuta in Ardealu si densa, in urmarea art. novelaru alu 61-lea din 1791, ea parte din representatie. Bulgarii intr'alu 17-lea veacu intrara aici, fusera daruitii cu privilegiu la Vintiulu de josu, ear dupa Apr. Cons. Par. III. Tit. 57. Art. 1, fusera primiti, de cetatieni. La 1791 sasi, prin art. 19, s'au intaritu in calitatea de a pute purta dregatorii cardinale. Nati'a evreesca mai in tota lumea cea cultivata e daruita cu drepturi civile. Din protiva patriotii romanii din pamentulu craiescu, carii dela intrarea magiariloru incece, pe lenga tote furtunele, napastile si asuprelele totusi inpreuna cu nati'a magiara s'au luptatu de pururea pentru patria si pentru libertatea si cea de pe hartia, intru carii si astadi diace o mare putere a acestei patrii, se vedu scosi din tote folosele si acesta nu prin lege, nu prin porunci, nu prin domnitoriulu si nu prin patria, ci prin unii locuitori ai loru sasi egoisti se vedu osenditi a purta in veci numai poverile! Nu. O fericita credintia ne incaldiesce peptulu, cumca acuma au sositu vremea si in dieta dela 1841 s'au nascutu mantuitoriu, carele nu si va astupa urechile dinaintea amarului gemetu alu omenimei apasate. Credemu, cumca acesta nu va lasa lucrarea cea mare a mantuintiei la o alta generatie. Credemu, cumca va pipai si va lega ranele. Romanii din pamentulu craiescu s'au plansu asupra unoru napastuiri particulare, si au fostu mangaieti cu rescripte si

cu decrete c. c.; acelea însă, dregatorii sasi nici odă nu leau pusu in lucrare si totu asemenea nădăsesi au si si de rezultatulu ori caroru altoru felu de resolutii; sörtea loru cere imbunatatire radicala, diatala, adeca imbunatatire ce are a se infintia prin acelu trup, care aceea ce dice, trebuie sa se si implineasca.

Deci in puterea datorintiei nōstre purcediatōre din dregatoria archi-pastorală, inbaierată cu responsabilitate, ne rugam cu adenca si umilita cinstire, ca c. c. Statuti pe calea legiuitiva, se binevoiasca in puterea juremantului de unire a hotari cu energia:

a) Ca tōte natiile locuitoru pe pamentulu craiescu, dupa numerulu loru, sa ia parte la reprezentatie si la dregatorii, la alcatuirea instructiei, ce se da deputatiloru; sa incurga prin reprezentantii loru, ear' pe dregatorii satesci sei aleaga satulu si nu judele scaunului, asemenea dregatoriile scaunale sa le restaure scaunulu intregu, in privinti'a acestora precumu si a deputatiloru si a juratiloru, dupa articolulu de lege alu 11. din 1791, sa fia respectata deosebirea si proporti'a intre natii si religii.

b) Că din dregatoriile cardinale si montanistice asesoriale, care se vinu pe pamentulu craiescu, se ea parte nunu-mai sasiu, ci si ceilaltii locuitori ai acelu pamentu, dupa numerulu si dupa greutatile ce pōrta.

c) Că din casele comune de bani nunu-mai sasiu, ci si tinerii invatiatori de alta natie sa fie ajutorati. Pentru didirea de locasele popiloru si ale cantaretiloru nostri si pentru bisericici sa se rendue ajutoriu.

d) In ciechurile sasesci, supt pedeapsa ce se va hotari, sa fie priimiti la invatiatura, séu daca s'au sloboditu airea, la lucrarea mestesuguriloru loru tinerii din natia nōstra si din alte natii, ear' tiechurile monopole sa se stearga.

e) La locuri de acele, unde nou insuratiloru sasi li se rupe pamentu din loculu obstii, sa se rupe si nou casatoriloru romani de asemenea sörte.

f) Din pasiunea comuna, din paduraritu, carciumaritu si din alte folose comune sa ea parte de o pōtriva cu sasiu si romanii cei mai saraci, de si nu voru avé la cas'a loru urloiu scostu.

g) Că dieciujala fiecare sa o dea la popa séu, ear' popii neuniti sa fie scapati.

h) Că persōneloru bisericesci de alte religii inca sa li se taie atata locu bisericescu, catu stapanescu cei de legea augustana.

i) Sa se denumeasca o comisie, carea cercetandu archivele pamentulu craiescu, sa faca a se da afara chrisovele comunitatiloru romanesci si, ca in procesurile metale (pentru mediune) intre comunitatile romanesci si sasesci sa nu se renduiesca comisii sasesci, ci magiare séu secuiesci.

k) Că satele romanesci din fundulu craiescu, care s'au silitu la iobagie, sa se emancipadie: „Cum fundi r. ea sit natura, ut incolae eius praeter Principem neminem dominum terrestrem agnoscant, et diversitatem iurium excludat.“ Dupa hotarirea din anulu 1820, cu numerulu 5599.

Earasi repetimu c. c. Statuti, cumca noi vorbimu in numele a 200,000 cetatieni apasati, prin urmare, pentru o a diecea parte din locuitorii Ardealului; mare comoara si tarie diace pentru patria in acestu numeru, numai sa se re-asedie in drepturile date loru dela natura si de catre legile patriei si recunoscute tot-d'auna de catre monarchu, numai sa se incredintiedie prin lege pentru intrebuirea acelora si prin aceasta sa se ajute crescerea loru. Cu cea mai adunca reverintia ne rugam c. c. Statuti, milostiviti-ve nu numai a nu ve trage puternica Dumneavōstra mana de ajutoriu, ci dupa intieptiunea Dvōstra a si afla modurile sloboditōre, si pentru midilocirea vindecarei napastuiriloru nōstre, ajungundu la prea sfantita facia a prea'naltiatului nostru domnitoriu, sa midilociti si aceea, că hotaririle si modurile ce se voru face pentru acestea sa-si castige intru adeveru si implinire; despre parinteasca indurare a M. Sale suntemu convinsi pe deplinu, de unde inca pe la anulu 1792 amu fostu castigatu acea incredintiare: „Quod omnibus beneficiis, quae leges admittunt nationem valachicam beare velit.“ Cele cuprinse in rogamintea nōstra nunu-mai ca sunt prin legi ingaduite, ci inca si orenduite. Asfelu si tardii urmasi ai emancipatiloru voru pomeni cu o via multiamita diu'a cea mare, in carea prin diata dela 1842/3 séu seversitu a loru slobodire.

Carii recomandandune pe noi, pe ai nostrii si caus'a nōstra cea drépta la puternic'a Dvōstra patronime, remanemu in vecinica reverintia.

Brasiova, 18. Sept. Cu mare bucuria publicam urmatoriulu actu, de multu, multu doritu, care are de scopu a aduce in armonia si a unifica pe toti romanii in modulu scrierei cu literele protoparintiloru nostri. Elu suna asia:

O norata Redactiune!

Adunarea generale a Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu in siedinti'a sa din 29/17. Iuliu a c. tienuta in Brasiova a primitu ortografi'a recunoscuta de buna si corespondentia geniuului limbii romanesci de catra comisiunea filologica, carea s'a adunatu in Sibiu la 2. Octomyre 1860, cu invoirea locuientiei de atunci pre temeiuu ordinatiunei ministeriului de instructiune din 20. Aprilie 1860 N. 2539/174 si a indetoratu pre subscripsulu comitetu al' asociatiunei, că se inscientieze si pre onoratele Redactiuni romanesci despre susu atens'a ortografi'a.

Deci comitetulu se grabesce a aduce acestă decisiune a adunarei generali, spre placut'a cunoscintia a onoratei Redactiuni.

Sibiu in 9. Sept. 1862.

Comitetulu Asociatiunei

Bar. de Siaguna, presiedinte.

Joane V. Rusu, secr. secundariu.

Spre a da cerut'a insemnate tendintiei actului acestuia, credemu, ca cu Redactiunea acestoru foi, care de unu deceniu incōce reclama fora restimpu totu feliulu de armonia fratiēscă, va fi gat'a si On. nostru publicu cetitoru si toti scriitorii romani a si abnega orce predilectiune de singularitate, in modulu scrierei si si vor tiené de datorita a respecta si auctoritatea literaturii romane ad. a asociatiunei nōstre, că unu ce nu personalu ci moralu si care că atare reclama drépa consideratiune a lucrariloru ei din partea tuturor particulariloru, cari la votulu maioritatei nu au cuventu a mai fi cerbicosi singularistici de adi inainte, fora a incurge intr'o nota de destruitori ai armoniei tientite. Cu acestă ocaziune facemu a-tenti pe respectivi, că se mai cetēsea si discursulu D. Can. T. Cipariu tienutu in adunanti'a din Iuliu despre ortografi'a, unu cuventu, ce fermeca pe cetitoriu la armonia, care a esitu acum si in brosiura deosebita si se pōte trage dela Redactiune cu 20 cr. m. a. —

A necsarea partiloru ardelene, Crasna, Solnocu med, Chioru si Zărându, dupa „Magy. Ország“ s'a esecutatu deplinu prin comis. emisu spre acestă D. Josef Man, supr. comite in Marmorosiu.

Independinti'a Transilvaniei de D. Papiu Illarianu adiunse acum a fi tradusa chiaru si in limb'a germana de catra fostulu consulu generalu prusienescu Neugebauer si prin acestă s'a latitu cerculu cetitoriloru interesati de a cunōsce mai aprōpe caus'a romana facia cu cea magiara. Diurnalele germane se poticnescu de svaduirile D. Papiu: ca pana candu nu se va restitui unu Ardealu cu magin'a pana la Tiss'a, incatu tōti romanii se fia intruniti cu Ardealulu, de óra ce numai asi'a se pōte sustiené cumpana drépta intre popōra, si acestă in interesulu monarchiei, si pana candu nu va revedé o constituanta tōte legile, trebuie se denumēscă congresulu romaniloru o comisiune spre a apera interesele romaniloru; ear' comisiunea acestă se fia recunoscuta de gubernu r. scl. — „H. Z.“ eschiamă la acesta cu cuvintele: „Curiosu! in adeveru fōrte pocitu proiectu!“ Ore nu e mai pocita in cordarea celoru ce vreau se faca statum in statu, si se se sutraga cu totulu de sub guberniulu transilvanu? Asia de parte tōtu nu merge mai susnumitulu proiectu. — Den Splitter sieht man im fremden Auge und den Balken im eigenen nicht.

Apropos cu comisiunea permanenta spre a apera interesele nationale! Au nu se afla in fapta o asemenea comisiune permanenta, aleasa de conferintiele nationale in 1. Jan. 1861 spre a lucra in numele natiunei pentru punerea in fapta a pronunciatei egalei indreptatiri intre natiunile din Ardealu? Ore deputatiunea tramisa de aceasi comisiune nu fū primita de Majestate, că reprezentanti'a dorintieloru nationale, si la adresele si memorialulu asteruntu de ea nu se astépta din partea tuturor romaniloru din Ardealu cu multa frica si sperantia inca si pana adi resolutiune preanalta, intocma cum astépta si fratii sasi la representatiunea loru? — Cine se mai indoiesce ca representatiunile romaniloru nu esprimu votulu indreptatitu alu unei natiuni politice séu celu pucinu dechiarate solennelu de politica? Si deaca s'ar face vreo decisiune in trasurile reconstituierei Ardealului s'ar poté óre ignoră votulu natiunei romane? si comisiunea permanenta in casu, candu s'ar decide de susu a se aronda nationalitatile, n'ar fi in picioru spre a lucra spre acestă intocma, cum ar cere interesulu si alu monarchiei? Noi suntemu cu totii de acea convincere,

ca comisiunea noastră nu va sta cu manile în sinu, până cându nu si va implini misiunea incredintată de națiune, suptu orice impregiurari, chiaru și cându ar veni înainte întrebări de cele, pe care le numesce „H. Z.“ poote; și înca cu toată energiă, că năucmva se se ignoreze spre daun'ă viitorului nostru.

Ear focuri! Teaka (lenga Reginu) 11. Sept. 1862.

În 9. Septembrie pre la 2 ore după amăzi s'a escatu aici unu focu, care, durere! ajutat de unu ventu mare intru una ora a prefacu în cenși 57 case și 112 siuri împreună cu tote fructele adunate în siuri, foră că se se fi potutu scapa ceva de mistuirea focului.

Tote gardurile, gradinele, cu pomii din densele și ohiaru și arberii de prim' vinii, doi prunci cate de 5 ani și mai multe vite, înca arseră; dauna e forte mare.

Între arși e și D. Gregoriu Vitézu, careia nu i a mai remasă nemica, arsuiau stupin'ă cea frumoasă, cu totii stupii ce erau cultivati după unu stilu italianu, unica în Transilvani'ă; totu la acestu Domnu iau arsu și frumós'ă biblioteca în care erau aproape de 3000 tomuri. — Daun'ă D. Vitézu a foră de biblioteca se urca peste 6000 fl. v. a., care daun'ă cu atatu mai dorerosă este, căci fiindu în Bistritia la medicu pentru patima la o mană în a 2 di respective 10. Sept. cându se rentorse a casa le au aflatu tote prefacute în cenși, împreună cu pre mama sa, care aforă de ce a fostu pre Domnia ei nemicu nu a potutu scote.

Domnu Vitézu astadi s'au exprimatn, ca lu dore mai tare anima pentru biblioteca și stupina. Acest'ă daun'ă nespusa pentru D. Vitézu, v'ă infige în animele mai multoru tineri lipsiti de spese carii în decursulu studioru primira o'ă subsidii pre anu nece sumulitie frumose, o compatimire și o dorere nespusa, precumu și în fiacare teneru, care a avutu vro unadata ocaziune ai cerceta locuinti'ă; „câti teneri trecundu prin Teaka la Blasiu nu'și aflara cea mai buna primire la Dni și nu arare ori și spese pentru calatoriă.“

Între cei arși sunt numai 17 ascurati de focu dara și aestia numai cu edificiale, ear cu fructe, fenurile, mobile și vestimente nece unulu. Foculu s'a escatu din grasdiulu unui sasu Grăf Misco, cetatianu de sasu de profesiune macelariu și economu, care, după cum se vorbesce s'a dusu cu sugar'ă prin siura și grasdurele sale, și neardiendu bine o aprinse cu apringiore mai bene și cu acest'ă ocaziune numai decatu s'au aprinsu edificiale din apringior'ă caduuta în palie, la care giur-stare selu fi vediatu doi omeni, cari inblateau acoló.

Atata e positivu ca de 20 ani în Teaka s'au intemplatulu celu pucinu 30 focuri, dintre carii 4 au fostu că celu de acumu, și tote aprinsurile și au luat începutulu totu dela cetatiani sasi.

— În Mukendorf dintr'o puscatura, credu ca nu dela romanu, se aprinseră grasdurele szolgabiraului și indata dearseră vro 12 economi cu tote ale sale. La ardere se află și unu olariu secuiu, care dise, ca pôte descanta foculu, că indata se inceteze; și se aruncă în genunchi înaintea focului amenintiandu cu pelari'ă, și după ce prin ajutoriulu locuitorilor din Mosna, Meschendorf în scaun. Sibiului se puse capetu focului, Mosnenii sasi, romani jura, ca foculu s'a nadasitu prin descanteculu secuiului. Eata ca totu poporul are lipsa de luminare, că se se parasiesca de credintia desiarta. Asia scoli bune, preoti luminati și poporul invetiatu, și acesta e celu mai bunu midiuocu de a scuti și averea proprietarilor de pământu de prada, focu, și de orice atacu. Acestu midiuocu se lu fi recomandat „Közlöny“ pentru securitatea proprietatei, ca asia lamu suscrie și noi.

În „Korunk și Közlöny“ se descoperi, că în Gyergyó Alfalu lenga Toplitia a arsu infricosiatu și poporul a aruncatu pe doi tatiunari dovediti în focu, ear' alu 3-lea prinsu fiindu apromise, ca va descoperi totu. După cercetare, dice „Közl.“, că ar fi esitu, cumca unu agitatoru romanu ar fi apromisu cate 10 fl. pentru toată oas'ă secuésca aprinsa și asia fostulu perceptoru și conducatoriu romanu Nicolau Hossu fu în Toplitia diu'ă mare arestatu și dusu în ferre la Gyergyó.

Totu „Közlöny“ mai scrie în altu Nr., ca cei doi aruncati în focu se trasera afara înse totii arși, în catu indata și murira; ear' murindu repetira, ca preotulu gr. u. Nicolau Hossu din Toplitia ia condusu cu cate 3 fr. apromitendule și mai multu, deca voru aprinde totu satulu. Corespondintele apoi deslucese ca temeiulu lui Hossu la aprindere fu, pentru ca din Alfalu fura gardistii acei secui, cari la Göde prinsera mai multi tribuni în an. 1848 și i duseră la tribunalulu de sange din M. Osiorheiu și între cei dusi se aflara și rudeni de ale lui Hossu.

„Korunk“ are ceva alta versiune despre casulu acesta și dice, între altele, ca cu tote, ca s'au prinsu tatiunari, totuși și în 25 și 28 au arsu earasi în Alfalu, ba în 26 și în Kalifalva. Ex abundantia cordis loquitur os. Corespondintele lui „Közlöny“ pornesce din ura și resbunare natională, ear celu din „Korunk“ începe a și escusa pe poporu pentru pripit'ă dejustitiare și aruncare în focu a presumpiviloru tatiunari.

— Noi condemnamu cu toată man'ă năunmai reutatea blastamatoru ei chiaru și negrija séu pučin'ă grija intru amblarea cu focu și cu pipe séu sugare prin curti și locuri cu materii aprindiatore, și amu dori, că se se afle mesuri corespundiatorie spre a departa pericule de acestea, prin poprirea cu totulu de a ambla cu focu afara din case; — înse că oineva se se prinda că tatiunariu numai din vr'o singură prepunere séu din marturisiri fiete, din gur'ă unoru arși, cari scosi din flacara, indata și murira, că ce după „Közlöny“ numai putea nici vorbi, însemnéza a cauta cu luminarea ocaziune de resbunare natională. — Asia o patii și eu (Red.) în 1846, cându arsesse aici în Brasiovu de mai multe ori; din prepusu mi se calcă oas'ă în mediu de nopte cautandu Dloru vecinii tatiunari la mine — ad. pe mine — din prepusu ca su romanu, cându apoi se dovedi, ca tocma unu studentu sasu din Botu fu aprindiatoriu. Cu aceste nu voim a lua pe nime în aperare, ci din contra provocamu o cercetare stricta foră patima și furia și apoi vinovatulu se fia necrutiatu, firearu măcaru și locuitoriu din luna.

Se incetamu înse odată cu atitierea de ura natională și cu „calumniare audacter“, și mai bine se damu man'ă toti cei de omenia, că se infrenamu desolatiunea ori în ce națiune va fi ea.

Istori'ă ne spune, ca de cate ori vreă boierii nostri se stórca dela regi vreuntu dreptu séu privilegiu preste romani, totudeun'ă au începutu mai înainte ai descrie pe acestia de cei mai periculosi, lotri, tatiunari, hoti, ucidetori și caté tote, și atunci li se prindea vorb'ă pela curte, ca nu era cine sei apere. Acumu înse lasative de aceste apucaturi, și Dvostra cei din „Közlöny“ mai bine faceți ce ve sfatuesce ear' istori'ă; incredintati chiaru romanilor de omenia aperarea de orice pericule, ca eli chiaru și pe timpulu lui Ludovicu I., cându erau innegriti și condemnati în totu moduru, totuși erau cei mai fideli și leali. D. e. la 1509, era multi romani, felecani ca operatori de vile liberati chiaru și de contributiune pentru fidelitate și lealitate și palatinulu Pereni ei aperi în contra invinuirilor, casu hoti, talhari etc. cu cuvinte, ca ei ar' fi cei mai securi aparatori ai securitatii publice: „eo quod Valachi — in custodiendis viis et exstirpandis praedonibus aliisque malis hominibus pro tutela viatorum et aliorum hominum non parvo comodo et utilitati illis partibus et earum regnicolis essent.“ Trans. auth. F. Exc. II. ad N. M. V. L. Dar' mai scimu și aceea, ca persone nobile înca au fostu în capulu bandelor de hoti, tatiunari și de ómeni rei, care puseră la cale fapte crancene. pentru că apoi se le puna pe gutulu celor, a caroru vieti'ă politica o socoteau de ruin'ă intereselor sale. —

Se facemu deci deosebire între individe blastemate, care se afla în sinulu tuturor plaselor și tuturor natiunilor, și între mediuulu celu întregu cu vieti'ă morala alu natiunilor și atunci vomu judeca pe particulari numai după fapte, ear' niu din prepusuri cautate inadinstu cu orice ocaziune spre a innegri apoi din sistema pe cutare națiune cu ele, cumu o facu unii seriitori condusi de patima și cari și perdu totu cumpetulu cându scriu.

Avemu se ne garantamu unii altora averea și proprietatea? la unu scopu comunu trebuie se fimu dara o anima și unu sufletusi; cu totii se sterpimu reulu societatii și se ne mări indulcim vieti'ă cea amaritia din vin'ă nebuniei și a ambițiunei noastre séu a superbiei celei necalite, — care ne despóia de toată stim'ă și increderea reciproca. Ear' romanii întieleginti și cu deosebire preotii lor se misce tote, că se feréseca pe deapropé de orice fapta séu ispită de resbunare aperandusi dreptulu numai pe eales legi cu sange rece și ferinduse de orice fapta nemorală, prin care s'ar pata și numele celu pórtă. Se dovedimu, ca în peptulu romanului se afla o camera destulu de largă spre a pastra în ea catu de iadelungatu stim'ă și iubirea natiunilor colocuitorie în mesur'ă în care meriteza de noi, și ea iubimu mai vertosu decatu orsióine neatacabil'ă aperare a proprietatii fiacaruia, ne lasandu neci o palma de locu se se instrăineze pe nedreptu dela adeveratulu ei proprietariu, ear incatu pentru tatiunari hoti, talhari se ceremu cele mai aspre pedepse asuprale foră crutiare. În fine ér adaugemu unu sfatu pentru proprietarii cei mari, că se ingriegiesca catu se pôte de multa pentru cultur'ă

poporului, ajutându-l să-și redica școli bune comunale, în care apoi se sădăsea de timpuriu toate virtuțile de cetățean în animele pruncilor, și se credea, că numai acestu mișlocu e cel mai securu și cel mai consistentu, pentru că se fimu cu totul securi și neamenințați de omeni rei, a caror sementia e acum atatu de roditoria, pe catu e de întelenitu campulu instituției poporului în genere luat; apoi se fimu mai buni catra poporu, ca elu atunci e cel mai vigitoriu aperiatoriu alu binefacătorului seu. Mii exemple au doveditu această. Probatu și nu ve veti înșiela.

Red.

AUSTRIA. Viena, 16. Sept. Mari'a S'a imperatulu va fi insocitu la calatori'a sa în Boemi'a și Brünu de unu numeru mare de individualitati. Cu totulu voru fi 150 coloneli, oficiiri pretoriale și suprimi. Dintre DD. adiutanti L. M. C. conte Crenneville și col. conte Coudenhove. — Sen. imperialu și a re'ncepetu ședințiile și votă adresa omagială pentru reînșanșarea Mai. Sale imperatesei. Deaci se va lua codificarea legii de comerci, pentru care s'a dechiaratu sen. imperialu angustu de competentu. — O nouă lege nobilitara se va publica, care va demarca miediuinele chipului folosirei nobilitatei.

Chronica esterna.

Coniecturi combinate despre caus'a Italiei. La vulcanulu Italiei se afla atientiti adi ochii tuturilor; totu ar vré se coniectureze, că ce va urma dupa caderea lui Garibaldi, care diace în prinsóre pentru că vrea se dea italienilor și Rom'a, dupa ce le castigăse cele 2 regate de la mediadi. Multoru le vine a crede, că tota scen'a acesta se pôte atribui nupai reacțiunii guvernului lui Victoru Emanuele, care, dupa ce și dade cuventulu la poterile ce recunoscuro Itali'a de regatu: ca va nadusi din resputeri toate încercările revoluționare spre asigurarea pazei publice a Europei, se află acum constrinsu de catra aceleasi poteri cu Napoleon în frunte, că cu orice pretiu se și țiena cuventulu și chiaru facia cu pornirile lui Garibaldi, care nu tinteau la alta, decatu la cea ce doria și parlamentulu și V. Em.; dar loru puteriloru li se paria ca amenintia, pazea Europei. Garibaldi candu începù demonstratiunea această simțise intențiunile cabinetelor cu Napoleon în frunte, deacea și dechiarase pe Napoleon, că f. mișlocitoriu între puteri pentru recunoscerea regatului, de inamicu alu Italiei Victoru Em. veni dar în strimțorare și diploma, că séu sa-și țiena cuventulu datu poteriloru și se înadisia pornirile garibaldiane, séu se se uite cum intra și ocupa francii Neapolea și Anglii Sicili'a supu cuventu, ca vulcanulu Italiei almintea nu se pôte domoli; ca Victoru Em. nu e în stare a sustiené pazea și a infrena revoluțiunea. — Garibaldi, facù dar numai unu feliu de demonstratiune pentru ocuparea Romei, mai multu morala, pentru a sili pe aceleasi poteri că vedindu serioșitatea generalei dorințe a Italiei se provóce unu congresu, în care se se încuviințeze apoi pretensiunile facute de guvernulu lui Victoru Em. în ațele de recunoscerea regatului, care era: Rom'a și Veneti'a nu potu remané neci de catu ne adaușe la regatu or cu ce mișlocu s'ar poté, ear de aici încolo elu Victoru Em. sta apoi bunu, ca va infrena orice pornire revoluționaria. Puterile afara de Austria recunoscuro regatulu Italiei și pelenga acestea rezervari, deca Victoru Em. li s'a oblegatu a nadusi revoluțiunea. Candu se pertracta recunoscerea Italiei, totu Garibaldi fù, care dade guvernului ocașione a dovedi, ca pôte domoli orice feliu de încercari resculatòrie, candu se nadusise insurgenți'a garibaldianiloru, ce vrea se prorumpa în Tirolu, și Garibaldi, care înca se aflășe pe acolo, se facușe uitatu și șcusatu, că cum nici ca ar fi șoiutu de acea afera.

Dupa domolirea, închiderea și impraștierea voluntiriloru, urmă recunoscerea Italiei și de catra Rusi'a și Prusi'a dupa ce vedura acestea, ca Victoru Emanuele își țiene cuventulu datu cu tota serioșitatea. Acumu lipsia numai recunoscerea din partea federatiunii germane și a Austriei, care numai prin provocarea și intrunirea unui congresu european s'ar poté mișlocu prin votulu majoritatei poteriloru; de care congresu înse se feresce și asta și ceea fòrte, fòrte. Asia facea acumu de lipsa o presiune asupra amenințării pazei europene, pentru că se se dovedéșca urgenti'a ținerii congresului. Garibaldi era uniculu barbatu, care potea face stăra în țiera în timpu de vèra séu demonstratiune morala în favórea provocării unui congresu european și pentru că se slabéșca și in-

fluinți'a cea apasatòria a lui Napoleon asupra causei italiene, și catu din cunțelegere, catu din rezervarea pentru planurile sale cele mai adunci, puse pe picioare opiniunea întregi Italie, ca ea e resemnata or a'și capata Rom'a de capitala or a muri, ceea ce se și dovedi, ca regescii n'au atacatu pe Garibaldi pana candu adiunșese elu în Catani'a și Regio, candu deodata cuplesira pe Victoru Em. note, și amenințari atatu dela Napoleon, care se temea: că și perde omeni'a și se depopularizeza de Garibaldi că inamicu Italiei și ca va avé a intra în lupta cu italienii la Rom'a, deca nu o va desierta, perdendusi postululu planuriloru sale, catu și din partea Angliei, care dupa provocarea lui Garibaldi catra slavi și magiari își vedea amenințate interesele și politic'a sa în Orientu: de a susutiené pe Turci'a în integritatea ei, pentru că se o mai póta exploata și mulge materialmente. Notele, sună că se și țiena Victoru Em. cuventulu datu și se sugrume revoluțiunea, ca altufeliu ele voru face această. Și în adeveru, ca se și tramisera flotele și cea franca și dupa ea și cea angla la porturile neapolitane și siciliane se pandéșca. Victoru Em. cu Ratazzi nu avea ce face alt'a decatu se dea acumu ordine la militia, că se domoliesca hidr'a cea infrișoșiată pentru toate tronurile, adeca rescularea această provocată în lungulu și latulu Europei la actiune și de și la începutu dade ordine la militia se în cunșuire atacurile cu garibaldisti, în fine totu se află constrinsu a domoli demonstratiunea această, că ear' se dovedéșca Europei, ca poterea nouei Italiei e restaurata într'atatu, încatu ea pôte fi maistra chiaru și în contra porniriloru celoru mai periculóșe și mai ramurite din laintrulu seu. Acește combinațiuni se radima chiaru pe cuvintele lui Garibaldi, care le îndreptase elu catra municipalitatea din Regio, care tramise o deputatiune la elu selu róge, că se nu între în cetate, ca regele a datu acumu ordine în contra acestorु porniri. Garibaldi le dise: N'aveți neci o grigia, ca nu va curge nici unu sange. Am amblatu tota Sicili'a, amu fostu în mișloculu fregatelor regesci fora se fi desiertatu cineva celu puciu o puscatura. Cautati puscile voluntiriloru mei, ca nice casu implute, nu va fi resboiu civilu, ca guvernulu nu pote selu doréșca. Se facu dispusetiuni în contra mersului meu la Rom'a pentru diplomati'a europeană; dar Lamarmora (comandantulu ștraordinaru de trupe) nu șoi nemic'a de această. (Va urma.)

Din Taurinu scrie „Perseveranti'a, ca consiliulu ministriloru a decretatu definitivu a amnestisa pe toti garibaldianii, afara de Garibaldi și complici lui cei mai capitali și desertorii, cari esti din urma se voru judeca prin tribunalulu militariu, ear Garibaldi cu complici lui 10 la numeru voru veni înaintea tribunalului de asisse, judetiu de juri.

Mazzini s'a dechiaratu liberu de orice oblegatiune catra Victoru Emanuelu și partit'a lui scormonesce pe unde pôte mania poporului asupra scenei dela Aspromonte.

În Françi'a se facu pregatiri la intarirea porturiloru, ear' diurnalele respira multa simpatia catra caus'a italiana, că și cele angle, unde e teama ca se forméza conjuratiuni, a la Orsini. —

În Poloni'a dete nobilimea o adresa catra M. Pr. în care dicu, ca asprimea tractarei de acumu nu trage dupa sine împreuna întelegere, care numai restituinduse țierii drepturile avute se pôte face.

Unu Concurșu din Siomcut'a mare.

Deschidenduse locuri vacante pentru postululu invatiatorescu în comunele urmatore: Siomcuta mare, Fintensiu mare, Sesariu, Remetea, Covasiu, Carbutariu, Boju mare, Buteasa, Siasa, Capolnocu Manastiru, Cernesci, Fauresci, Miresiu mare, Jadera, Gaura, Babeni, Cozla, Varășu, cu leașă anuală de 200 fl. v. a. și pe scripturisticium la tota comun'a cate 15 fl. v. a.

Eara în comunele urmatore: Posta, H. Lapusiu, Coltirea, Cioltu, Sacalasieni, S. Capolnac, Coruja, Prislopu, Romaneci, Veia mica, Secatura, Preluca, Penati, Ciocotisiu, Berintia, Baia Capnicului, Valeni, Pribilesci, Hossufaleu, Fersigu, Curtujusiulu mare, Ciocmani, Letca, Fintensielu cu léfa anuală de 150 v. a. și pe scripturisticium la tota comuna cate 15 fl. v. a.

Dela concurenti, carii ar voli a ocupa dintre posturile aceste se recere testimoniulu despre absolvarea gimnasiului micu, s'au despre absolvarea preparandiei, și pana în 1-ma Octombore știlulu nou, 1862, trebuie sele dea pe leng'o șuplica v. capitanului primariu, ca în terminulu acestu numitu se voru alege invatiatorii prin comitetulu ordinatu spre organizarea școlorulu și prin antistitii comunelor. —

Josifu Popu,

Siomcuta M. 31. Augustu 1862. v. capitanu primariu. 3-3

Lips'a și ból'a în Setiari întârdia șirea. — R.